

Wieringerrandmeer

Toetsingsadvies over het Integrale Effectrapport

20 juli 2006 / rapportnummer 1619-250

commissie voor de milieueffectrapportage

Gemeente Wieringen
Postbus 1
1777 ZG HIPPOLYTUSHOEF

uw kenmerk
MKe/db/2250

uw brief
25 april 2006

ons kenmerk
1619-251/Br/gl

onderwerp
Toetsingsadvies over het IER Wieringer-
randmeer

doorkiesnummer
(030) 234 76 21

Utrecht,
20 juli 2006

Geachte raad,

Met bovengenoemde brief stelde u (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het Integrale Effectrapport (IER) Wieringerrandmeer. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

Hoogachtend,

ir. A. van der Velden
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Wieringerrandmeer

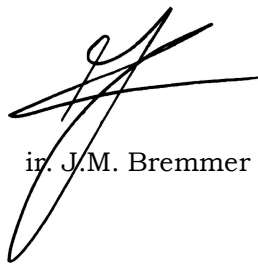
Toetsingsadvies over het Integrale Effectrapport Wieringerrandmeer

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het Integrale
Effectrapport Wieringerrandmeer,

uitgebracht aan de gemeente Wieringen (coördinerend) door de Commissie
voor de milieueffectrapportage; namens deze

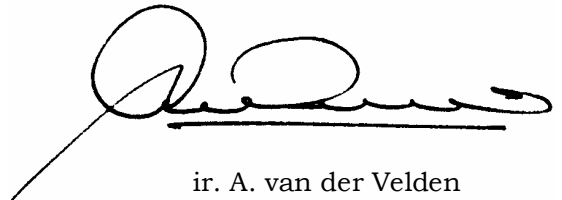
de werkgroep m.e.r.
Wieringerrandmeer,

de secretaris

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

ir. J.M. Bremmer

de voorzitter

A handwritten signature in black ink, featuring a large, prominent loop at the beginning followed by a series of smaller, connected loops and a long horizontal stroke at the end.

ir. A. van der Velden

Utrecht, 20 juli 2006

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. SAMENVATTING VAN DE TOETSING	3
3. BEVINDINGEN UIT DE TOETSING VAN HET IER EN AANBEVELINGEN VOOR HET MER.....	4
3.1 Doelstellingen en randvoorwaarden.....	4
3.1.1 Toetsing van het IER	4
3.1.2 Aanbevelingen voor het MER.....	4
3.2 Alternatieven	5
3.2.1 Toetsing van het IER	5
3.2.2 Aanbevelingen voor het MER.....	5
3.2.3 Meest milieuvriendelijk alternatief (mma).....	6
3.2.4 Fasering	6
3.3 Water.....	7
3.3.1 Toetsing van het IER	7
3.3.2 Aanbevelingen voor het MER.....	7
3.4 Natuur.....	9
3.4.1 Toetsing van het IER	9
3.4.2 Aanbevelingen voor het MER.....	9
3.5 Landbouw.....	10
3.5.1 Toetsing van het IER	10
3.5.2 Aanbevelingen voor het MER.....	10
3.6 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	11
3.6.1 Toetsing van het IER	11
3.6.2 Aanbevelingen voor het MER.....	11
3.7 MKBA en economische onderbouwing.....	12
3.7.1 MKBA	12
3.7.2 Financieel-economische onderbouwing	14
3.8 Overige aanbevelingen voor het MER.....	15
3.8.1 Beschrijving voorgenomen activiteit	15
3.8.2 Verkeer.....	15
3.8.3 Effecten aanlegfase.....	15
3.8.4 Cumulatieve effecten.....	15

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 april 2006 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 74 d.d. 13 april 2006
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen
5. Herziene posten MKBA

1. INLEIDING

De gemeenten Wieringermeer en Wieringen, alsmede de Provincie Noord-Holland, willen het gebied op de grens van de beide gemeenten herontwikkelen. Hoofddoel is om het sociaal economische klimaat te verbeteren. Het voornemen is om een randmeer aan te leggen, waarmee het oorspronkelijke eilandkarakter van Wieringen hersteld wordt. Daarnaast is er sprake van versterking van de Ecologische Hoofdstructuur, de bouw van ruim 1800¹ woningen (voor permanente en recreatieve bewoning), de aanleg van een recreatiegebied en de aanleg van watersport gebonden bedrijventerreinen. Voor de realisatie van de plannen wordt samengewerkt met het consortium Lago Wierense. De realisatie vindt plaats in vier fasen over een periode van ongeveer 25 jaar.

SMB-plichtige besluiten

Voor de aanleg van het Wieringerrandmeer zijn de volgende besluiten nodig:

- Partiële herziening van het streekplan door de provincie Noord-Holland;
- Intergemeentelijk structuurplan (ISP) door de gemeenten Wieringen en Wieringermeer.

Omdat beide plannen het kader vormen voor latere milieueffectrapportage (m.e.r.)-plichtige besluiten en er een passende beoordeling nodig is (vanwege mogelijke gevolgen voor de nabij gelegen Natura-2000 gebieden), moet voor deze plannen Strategische Milieubeoordeling (SMB) plaatsvinden. Dit betekent dat een Milieurapport moet worden opgesteld waarin de voor de besluitvorming relevante informatie over het milieu wordt opgenomen.

IER

De bevoegde instanties hebben er voor gekozen om voor het voornemen een Integraal Effectrapport (IER) op te stellen, dat dient als milieurapport. Het IER bevat behalve de informatie op grond van de SMB, tevens een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) en een Landbouweffectrapport (LER). Een aantal achtergronddocumenten dient ter onderbouwing en detaillering van de informatie in het IER. De Commissie heeft deze achtergronddocumenten² eveneens meegenomen in haar toetsing.

Tijdens de toetsing heeft de Commissie mondeling nadere toelichting gekregen over de MKBA en de financieel-economische onderbouwing van het project. De toelichting op de financieel-economische onderbouwing is deels ondersteund met schriftelijke informatie die de Commissie onder voorwaarde van vertrouwelijkheid heeft kunnen inzien.

Richtlijnen voor de nu volgende m.e.r.

Het ISP wordt uitgewerkt in een Intergemeentelijk bestemmingsplan (IBP). In dit besluit wordt een aantal m.e.r. (beoordelings)plichtige elementen geregeld, zoals:

---

¹ Het IER gaat uit van 1845 woningen, inmiddels wordt echter uitgegaan van ca. 2100 woningen.

² Natuurtoets Wieringerrandmeer (maart 2006), Nadere verkenning effecten Wieringerrandmeer wat betreft de Kleine zwaan, Robuuste verbinding Noordboog (december 2005), Waterkwantiteitsaspecten Wieringerrandmeer (maart 2006), achtergronddocument Waterkwaliteit en aquatische ecologie (maart 2006), Geohydrologisch onderzoek Wieringerrandmeer (maart 2006), Watertoets Wieringerrandmeer (maart 2006).

- wijziging van de inrichting van het landelijk gebied met een oppervlakte van meer dan 125 ha;
- de aanleg van een recreatieve voorziening met een oppervlakte van meer dan 50 ha;
- de uitbreiding van een jachthaven met 250 ligplaatsen in een gevoelig gebied (bij de Haukes en Den Oever);
- de wijziging van het dwarsprofiel van een primaire waterkering (IJssel-meerdijk);
- de aanleg van een waterweg voor schepen zwaarder dan 900 ton.

Het IBP is dus kaderstellend voor m.e.r.-plichtige activiteiten en is daarmee, naast m.e.r.-plichtig, ook SMB-plichtig. Door het doorlopen van de m.e.r. wordt tevens aan de SMB-plicht voldaan. De bestemmingsplanprocedure en de m.e.r.-procedure worden direct aansluitend op de SMB/IER gestart. In het IER is hiervoor tevens de startnotitie m.e.r. opgenomen.

Bij brief van 25 april 2006³ heeft de gemeente Wieringen (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde IER (waaronder de MKBA en het LER) en over de richtlijnen voor de vervolgfase. Het IER is op 13 april ter inzage gelegd⁴. Het advies is opgesteld door een werkgroep die optreedt namens de Commissie voor de m.e.r.⁵ Deze werkgroep wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁶ die zij via de gemeente Wieringen heeft ontvangen en heeft deze gebruikt in haar advisering.

Aanpak Commissie bij toetsing IER en opstellen richtlijnen MER

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn en beoordeelt de ernst van de tekortkomingen. De Commissie toetst hierbij aan de richtlijnen van het IER, zoals vastgesteld op 10 januari 2006 en op eventuele onjuistheden. Daarbij staat in eerste instantie de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluiten over het streekplan en het ISP. Het gaat dan bijvoorbeeld over informatie in het IER op grond waarvan alternatieven afvalen. Is naar de mening van de Commissie de benodigde informatie niet aanwezig, dan betreft het een *essentiële tekortkoming*.

Anders dan bij de toetsing van een MER zal de Commissie niet specifiek vragen om een aanvulling. Wel worden de essentiële tekortkomingen uitdrukkelijk vermeld in het advies. Het is dan aan de bevoegde instanties om te beslissen of zij het verantwoord vindt om onder deze omstandigheden toch een besluit te nemen.

Tekortkomingen die niet essentieel zijn voor de besluitvorming over het streekplan en het ISP, maar wel van belang voor de verdere besluitvorming, zal de Commissie benoemen en een plaats geven in de richtlijnen voor het MER. Dit houdt in dat de toetsing van het IER en het opstellen van de richtlijnen nauw verweven zijn. De Commissie zal geen klassiek richtlijnenadvies opstellen, maar voornamelijk aangeven welke aanvullende informatie nog geleverd moet worden voor het MER.

---

³ Zie bijlage 1.

⁴ Zie bijlage 2.

⁵ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁶ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

2. SAMENVATTING VAN DE TOETSING

De Commissie is van oordeel dat de essentiële milieu-informatie in het IER en de onderliggende stukken aanwezig is om besluiten te nemen over de streekplanwijziging en het ISP. De MKBA bevat volgens de Commissie belangrijke tekortkomingen waardoor het resultaat veel lager uitvalt. Dit geldt zeker in samenhang met de financieel-economische onderbouwing. Overigens biedt het project grote kansen voor natuur- en landschapsontwikkeling, die in dit stadium nog nauwelijks zijn uitgewerkt en waarvan de baten ook (methodisch) niet in de MKBA konden worden opgenomen.

- **Informatie over water, natuur, landschap en landbouw voldoende voor besluitvorming**

De informatie over de aspecten geohydrologie, hoogwaterveiligheid, waterkwantiteit, waterkwaliteit, natuur, landschap en landbouw in het IER en de onderliggende stukken is voldoende om een besluit over het Streekplan en het ISP te kunnen nemen. Nog ontbrekende informatie kan opgenomen worden in het nu volgende MER.

- **Waterkwaliteit voor de landbouw verbetert niet**

Een belangrijke bevinding uit het IER is dat het ondiepe grondwater door autonome ontwikkelingen zoals zeespiegelrijzing brakker wordt. Door het Wieringerrandmeer neemt in het noordelijk deel van de Wieringermeer en in de polder Waard-Nieuwland de chloridebelasting verder toe. De effecten hiervan kunnen (deels) bestreden worden door beregenen. De waterkwaliteit van het Wieringerrandmeer (dat vooral wordt bepaald door het ingelaten IJsselmeewater) is echter van onvoldoende kwaliteit voor de berekening van financieel interessante teelten als bloembollen, aardappelen en tuinbouwgewassen. Hierdoor kan een eerder geformuleerde doelstelling, namelijk verbeteren van de kwaliteit van het gebied voor de landbouw, niet gerealiseerd worden.

- **Geen negatieve effecten voor beschermde natuur verwacht, project biedt goede kansen voor natuurontwikkeling**

De Natuurtoets wijst uit dat significant negatieve gevolgen voor de Natura-2000 gebieden Waddenzee en IJsselmeer en voor overige waardevolle natuur zeer waarschijnlijk niet aan de orde zijn. In de verdere planuitwerking kan een meer op kansen gerichte benadering voor natuurontwikkeling gevolgd worden. Met name voor de ecologie en de herstelopgaven van het IJsselmeer kan het plan van grote betekenis zijn.

- **Commissie onderschrijft resultaten MKBA niet; financieel risico voor provincie aanzienlijk**

De Commissie onderschrijft niet de conclusie van de MKBA dat met dit project €150 miljoen maatschappelijke baten worden gegenereerd, maar raamt de maatschappelijke baten ruim €100 miljoen lager.

Daarnaast verwacht de Commissie vanuit de financieel-economische onderbouwing dat de financiële bijdrage van de provincie een factor 1,5 tot 3 (minstens enkele tientallen miljoenen) hoger zal moeten zijn dan waar nu rekening mee wordt gehouden.

3. BEVINDINGEN UIT DE TOETSING VAN HET IER EN AANBEVELINGEN VOOR HET MER

3.1 Doelstellingen en randvoorwaarden

3.1.1 Toetsing van het IER

De doelstellingen en randvoorwaarden zijn duidelijk weergegeven in het IER. Ook wordt de prioriteitenvolgorde van de diverse doelstellingen duidelijk neergezet, namelijk:

1. Sociaal economische aspecten;
2. Ecologische aspecten;
3. Waterhuishoudingsaspecten.

De onderbouwing van nut en noodzaak wordt gegeven in de MKBA. In §3.7 gaat de Commissie hier nader op in.

3.1.2 Aanbevelingen voor het MER

Toets aan doelbereik

De criteria in de effectentabel in het IER vloeien niet altijd logisch voort uit de geformuleerde doelstellingen en randvoorwaarden. Hierdoor kunnen de alternatieven weliswaar onderling goed vergeleken worden, maar is een toetsing aan doelbereik niet eenvoudig uit te voeren. Ook zijn de doelstellingen per fase nog globaal gebleven. Hierdoor is nu nog niet te beoordelen of iedere fase een afgerond geheel vormt, met een (voor het milieu) positief saldo.

■ De Commissie adviseert in het MER concrete doelstellingen voor fase 1 en fase 2, met bijbehorende toetscriteria uit te werken. Neem deze op in de effectentabel, zodat een goede toets aan doelbereik uitgevoerd kan worden.

Natuur

In het IER is verkend of er dermate nadelige gevolgen voor de natuur te verwachten zijn dat de haalbaarheid van het project in het geding komt. Dit blijkt niet het geval te zijn. In de uitwerking van de plannen en voor het MER is het van belang niet alleen uit te gaan van het voorkomen van nadelige gevolgen. Ook de (mogelijke) positieve gevolgen dienen nadrukkelijk bij de verdere uitwerking van het plan betrokken te worden. Denk hierbij aan de herstelopgaven voor de Waddenzee en het IJsselmeer (Natura 2000-gebieden) en impulsen voor soorten met een landelijk ongunstige staat van instandhouding. In potentie kan het plan hiervoor van grote betekenis zijn.

■ Ga in het MER in op de doelstellingen ten aanzien van de herstelopgaven van de Natura 2000-gebieden IJsselmeer en Waddenzee, en de impulsen voor soorten, habitats en ecosystemen (zoals zoet-zout overgangen).

Waterkwaliteit

Het voorkomen van algenbloei is van groot belang voor het welslagen van het plan. In het IER is aan de hand van literatuuronderzoek aangegeven welke uitgangspunten worden gehanteerd voor doorspoeling, om op die manier algenbloei te voorkomen. Er is in Nederland onvoldoende ervaring met dit soort ingrepen/maatregelen om het succes van dergelijke maatregelen te voorspellen. Daarom moet bij het definitieve inrichtingsontwerp en in het MER aandacht besteed worden aan de vormgeving van het meer om ook via die weg de kans op algenbloei verder te reduceren (zie ook § 3.2.2.).

- Geef in het MER aan in hoeverre de uitgangspunten die gehanteerd worden om algenbloei te voorkomen gecombineerd kunnen worden met de overige uitgangspunten die gehanteerd worden bij de vormgeving van het meer.

Landbouw

Opvallend is dat het IER ten aanzien van de landbouw geen expliciete doelen of randvoorwaarden stelt. Dit terwijl verbetering van de omstandigheden voor de landbouw in de startnotitie wel als doel genoemd werd en ook in het Streekplan expliciet als doel geformuleerd is. Uit het IER blijkt dat deze verbetering niet bereikt kan worden.

- De Commissie adviseert in het MER concreet in te gaan op de doelstellingen en randvoorwaarden die in de verdere uitwerking ten aanzien van de landbouw gehanteerd worden.

3.2 Alternatieven

3.2.1 Toetsing van het IER

In het IER wordt het oorspronkelijke planconcept uitgewerkt in de alternatieven Nieuwland, Halfland en Waterland. Uit de effectbeschrijvingen blijkt dat Waterland het beste scoort wat betreft waterkwaliteit, natuur en landschap. Uit de natuurtoets blijkt dat Waterland ook vanuit de optiek van de herstelopgaven het gunstigst is.

3.2.2 Aanbevelingen voor het MER

In de ontwerpstreekplanherziening en het ontwerp-ISP wordt nog geen keuze gemaakt uit de drie alternatieven. De Commissie adviseert in de uitwerking van de alternatieven varianten te onderzoeken ten aanzien van de vormgeving van het Wieringerrandmeer in relatie tot de optimalisatie van de waterkwaliteit, de plaatsing van de woningen en de ontsluiting.

Optimalisatie waterkwaliteit

In het MER dienen varianten uitgewerkt te worden ten aanzien van waterdiepte en waterbodempopbouw van het Wieringerrandmeer, in relatie tot de te verwachten waterkwaliteit. Omdat de verschillende inrichtingsvarianten consequenties met zich meebrengen voor andere aspecten (natuur, leefomgeving, recreatie) dienen de varianten integraal beoordeeld te worden om het optimum te vinden.

Woningbouw

In het IER is nog sprake van 1845 woningen. Inmiddels wordt uitgegaan van zeker 2100 woningen. In het MER kunnen varianten uitgewerkt worden voor de plaatsing van deze extra woningen. Wordt hier ruimte voor gevonden door verdichting (minder grote kavels)? Of kan er sprake zijn van extra ruimtebeslag? En wat zijn de consequenties van de verschillende varianten voor bijvoorbeeld natuur en recreatie en voor de verkeersafwikkeling?

Ontsluiting en verkeersafwikkeling

In het IER heeft de ontsluiting nog geen belangrijke rol gespeeld. In het MER dient dit nader uitgewerkt te worden. Zo kunnen er varianten uitgewerkt worden voor de verkeerssituatie bij de Haukes en ontsluiting van de eilanden. Verder zijn van belang de maatregelen ten aanzien van de N99 en het al dan niet aanbrengen van beweegbare bruggen in de A7. Ook dient ingegaan te worden op maatregelen ten aanzien van de mix van landbouw- en autoverkeer

op de hoofdontsluitingswegen en op het ontstaan van mogelijke sluiproutes. Tevens is een nieuwe analyse van de verkeersveiligheid gewenst.

3.2.3 Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

In het IER is geen mma opgenomen (dit hoeft ook niet in een SMB). In het MER dient wel een mma uitgewerkt te worden. Het mma kan gericht zijn op natuur, waterkwaliteit, cultuurhistorie/landschap, woon- en leefmilieu en verkeersveiligheid.

Elementen voor het mma kunnen zijn:

Natuur

- Optimaliseer, door het aanbrengen van variatie in de waterdiepte van het Wieringerrandmeer, de mogelijkheden voor paaiplaatsen van herbivore watervogels (ondiepe zones) en schelpdieretende watervogels (diepe zones).
- Creëer natuurlijkere zoet-zout overgangen.
- Breng de mogelijkheden in beeld voor de intrek van spiering, beschermde (trek)vissen en glasaal (jonge paling) en de gevolgen daarvan voor de behoud- en herstelopgaven van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer en overige natuur.
- Houd bij de inrichting van de moeraszones rekening met de habitateisen van de relevante doelsoorten zoals Noordse woelmuis, Meervleermuis, Roerdomp en Grote karekiet. Denk daarbij aan waterriet, mits beschermd tegen golfslag ten gevolge van recreatievaart en tegen lichtverstoring (moerassoorten zijn vaak nachtactief)⁷.
- Inventariseer de positieve en negatieve gevolgen van de aanlegfase van het Wieringerrandmeer voor 'pioniersoorten' (plevieren, sterns).
- Bestudeer de effecten van de aanwezigheid van eilandjes of schelpenstrandjes o.a. om kolonievogels te beschermen tegen intensieve recreatie.

Waterkwaliteit

Vanuit het oogpunt van waterkwaliteit kan het mma gebaseerd worden op een variant die minder water vraagt voor doorspoeling⁸, of op een variant die minder risico's bevat voor algenbloei.

3.2.4 Fasering

Vanwege de mogelijkheid dat, om wat voor reden dan ook, niet alle fasen van het plan worden gerealiseerd, dient elke fase zodanig te worden afgesloten dat er sprake is van een zelfstandig, goed werkend systeem. Geef in het MER aan hoe dit gewaarborgd wordt.

---

⁷ Zie ook de suggesties in het rapport Robuuste verbinding Noordboog (pag. 44). Van belang is rietlanden te creëren waar elk jaar jong waterriet groeit en waar verruiging middels een natuurlijke peildynamiek wordt tegengegaan (hoog in winter en voorjaar, laag in de zomer). Watersystemen waar waterpeilen ten behoeve van de landbouw in de zomer hoog worden gehouden maken ontwikkeling van waardevolle moerasvegetaties onmogelijk.

⁸ Rijkswaterstaat geeft in inspraakreactie nr. 12 aan dat er niet vanuit gegaan mag worden dat er altijd voldoende doorspoelwater beschikbaar is.

3.3 Water

3.3.1 Toetsing van het IER

Geohydrologie

De hydrologische/waterhuishoudkundige aspecten zijn in het IER voldoende behandeld en onderbouwd om besluiten te kunnen nemen over streekplan en ISP. In de achtergronddocumenten is veel informatie terug te vinden en de presentatie met kaarten en overzichten is goed. Ook de indeling is duidelijk en overzichtelijk: een geohydrologische onderlegger waarin tevens autonome ontwikkeling/klimaatverandering is meegenomen en vervolgens een uitwerking waarin de effecten van het voornemen op waterkwaliteit en kwantiteit per alternatief goed in beeld zijn gebracht.

Waterkwaliteit: chloridegehalte

Het IER geeft aan dat in de autonome situatie door zeespiegelrijzing het chloridegehalte in het freatisch *grondwater* zal toenemen. Anderzijds zullen ook de neerslaghoeveelheden toenemen. Het netto-effect op de ontwikkeling van het chloridegehalte is onzeker.

Het chloridegehalte van het *oppervlaktewater* zal daarentegen meer worden bepaald door de kwaliteit van het IJsselmeerwater, het doorspoelregime en de inrichting van de wateraanvoer naar Wieringen en de Wieringermeer.

Het IER geeft voldoende informatie over de waterkwaliteit en de zoet-zout gradiënt in het Wieringerrandmeer en het Amstelmeer. Het IER maakt duidelijk dat, vanwege het chloridegehalte, de waterkwaliteit niet voldoende is om als beregeningswater te gebruiken voor bloembollen, aardappelen en (glas)tuinbouw. Uit het oogpunt van ecologie daarentegen zal een matig brak Wieringerrandmeer mogelijk het meest aantrekkelijk zijn.

Veiligheid Amstelmeerboezem

In het achtergronddocument waterkwantiteitsaspecten wordt uitgebreid ingegaan op de waterstanden op de Amstelmeerboezem. Uit de uitgevoerde berekeningen, waarin tevens rekening is gehouden met autonome ontwikkelingen zoals zeespiegelrijzing en klimaatverandering, blijkt dat wordt voldaan aan de randvoorwaarden dat de waterstand op de Amstelmeerboezem niet hoger wordt dan in de referentiesituatie, dat de berekende hoogste waterstand op het Wieringerrandmeer lager is dan de toetshoogte en dat de waterafvoer naar het IJsselmeer in extreme situaties is afgenomen met 67%, waarmee aan het stand-still beginsel is voldaan.

Uit het IER blijkt dus dat de veiligheid (in termen van hoge waterstanden en afvoeren) in de alternatieven in alle fasen voldoende gewaarborgd is.

3.3.2 Aanbevelingen voor het MER

Optimalisatie waterkwaliteit

De achtergronddocumenten gaan, per fase, uitgebreid in op de chloride- en nutriëntenconcentraties van het Wieringerrandmeer. Het wordt duidelijk dat de belasting, met name bij diepe varianten kritisch is. Dit geeft aanleiding om in het nu volgende MER verder te variëren met de waterdiepte (en daarmee met de waterkwaliteit, het doorspoelvolumen en het grondverzet). In het IER worden aanbevelingen voor optimalisatie gedaan. De Commissie vindt met name de volgende aanbevelingen belangrijk:

- Onderzoek de mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren door te variëren met de waterdiepte.

- Uitwerking van de zout-zoet gradiënt. Geef tevens inzicht in gradiënt per fase. Nu wordt gesteld dat het afwezig zijn van de gradiënt in de zomer, als gevolg van doorspoeling, geen negatieve effecten heeft. Wellicht zijn er positieve effecten bij instandhouding van de gradiënt in de zomer.

Het IER wijst ook op de mogelijkheid om de kwel (en daarmee de zoutbelasting) naar de Wieringermeer te verminderen.

- Onderzoek de mogelijkheid van het aanbrengen van een afsluitende kleilaag in diepere delen van het randmeer om kwel naar Wieringermeer te beperken; dit in samenhang met de grondbalans(grondstromen) en in samenhang met de variatie in waterdieptes die in het plan worden nagestreefd om de waterkwaliteit te verbeteren/in stand te houden.

De verdere uitwerking van de plannen moet wat betreft de waterkwaliteit leiden tot helderwater systemen. De hoeveelheid doorspoelwater die daarvoor wordt gebruikt moet worden beperkt, mede om de zout-zoet gradiënt te handhaven en zo mogelijk te versterken⁹.

- De Commissie adviseert in het MER aandacht te schenken aan inrichtingsmaatregelen die bijdragen aan een beperking van de hoeveelheid water die nodig is voor doorspoeling en tegelijkertijd de zout-zoet gradiënt in stand houden.

Beschikbaarheid van water

In het IER staat dat de beschikbaarheid van water geen probleem is omdat de verdringingsreeks, waarin de prioriteiten voor de inlaat van IJsselmeerwater is geregeld, nog nooit van toepassing is verklaard en omdat in tijden van nood gebruik gemaakt kan worden van het water dat via de Stevinsluizen wordt geloosd. In een inspraakreactie¹⁰ geeft Rijkswaterstaat aan dat er niet vanuit mag worden gegaan dat in alle omstandigheden voldoende doorspoelwater aanwezig is.

- De Commissie adviseert na te gaan wat de gevolgen zijn voor de waterkwaliteit als, in incidentele gevallen, onvoldoende doorspoelwater beschikbaar is en welke maatregelen in die situatie kunnen worden genomen.

Water en veiligheid

De Commissie acht het veiligheidsaspect voldoende behandeld voor een afweging van de alternatieven. Wel beveelt zij aan in het nu volgende MER de volgende punten diepgaander te behandelen:

- de golfopwekking in het meer; de nu gebruikte formule geldt voor open water en is dus in principe niet bruikbaar op beperkt water; van het in het IER gesuggereerde SWAN-model moet aannemelijk worden gemaakt dat het hiervoor wèl geschikt is;
- de mogelijkheid van resonantie onder invloed van bui-stoten; deze wordt in het IER zonder verdere onderbouwing als niet waarschijnlijk terzijde geschoven.

---

⁹ Zie ook de website www.zoetzout.nl. Ook in het aangepaste deel 3 PKB Derde Nota Waddenzee (mei 2006) wordt de omgeving van Wieringen aangeduid als locatie voor zoet-zoutovergangen.

¹⁰ Zie inspraakreactie nr. 12.

3.4 Natuur

3.4.1 Toetsing van het IER

Afwegingskader Natuurbeschermingswet

De toetsing aan de bepalingen van de Natuurbeschermingswet, waarin Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd zijn, is cruciaal voor de slagingskansen van het project. In de natuurtoets Wieringerrandmeer is derhalve veel aandacht besteed aan de mogelijk negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer (externe werking). In de natuurtoets wordt aannemelijk gemaakt dat significant negatieve gevolgen zeer waarschijnlijk niet aan de orde zijn voor de habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen voor de omliggende Natura 2000-gebieden zijn geformuleerd.

3.4.2 Aanbevelingen voor het MER

Verdere invulling passende beoordeling

Zekerheidshalve adviseert de Commissie in het MER voor fase 1 en 2 een passende beoordeling op te nemen die voldoet aan de eisen die de Natuurbeschermingswet aan plannen stelt. De bouwstenen hiervoor zijn in de natuurtoets al grotendeels aanwezig. Besteed in aanvulling op de natuurtoets aandacht aan het volgende:

- Betrek in de passende beoordeling uit het oogpunt van transparantie alleen de soorten en habitats waarvoor instandhoudingsdoelen voor het betreffende Natura 2000-gebieden zijn geformuleerd.
- Betrek bij de beoordeling van de cumulatieve effecten ook andersoortige projecten (zoals ontwikkelingen in de recreatievaart, ontwikkelingen in de Wieringermeer) en werk bij onzekerheden een worst case-scenario uit.
- Breng de gevolgen ook per fase in beeld vanuit de gedachte dat het project eventueel na een bepaalde fase kan worden stopgezet.
- Reken hulpregels zoals “zwaandagen” terug naar een toetsbaar aantal individuen of paren ten behoeve van een eenduidige toetsing aan de kwantitatieve instandhoudingsdoelen, zoals die in de aanwijzingsbesluiten zullen worden verwerkt.

Herstelopgaven

In de concept-aanwijzingsbesluiten zoals die in de loop van 2006 worden gepubliceerd, zullen ook herstelopgaven worden opgenomen¹¹. Wanneer bij het Wieringerrandmeer maatregelen worden genomen om de visintrek van Waddenzee naar IJsselmeer te verbeteren kan ten dele al invulling worden gegeven aan deze herstelopgaven. Een impuls van o.a. spiering¹² (stapelvoedsel van veel visetende vogels) kan de in ongunstige staat van instandhouding verkerende populatie van visetende watervogels in het IJsselmeer herstelkansen bieden. Dit kan ook impact hebben op de ontwikkelingsmogelijkheden in

---

¹¹ Voor het IJsselmeergebied zullen herstelopgaven worden vastgesteld voor Noordse woelmuis, Kemphaan en de niet-broedvogels Fuut, Nonnetje, Grote Zaagbek, Dwergmeeuw en Zwarte Stern. Voor het waddengebied zijn verbetering van doortrekgebied van beschermde trekvis van belang, vertaald in kernopgaven waaronder Herstel zoet-zout overgangen via spuiregime en vistrappen en Herstel relatie achterland van de Fint.

¹² Zie ook het IMARES-rapport Veranderingen in de visstand van het IJsselmeer en Markermeer (nr. C022.06 van J.J. de Leeuw *et al.*) “*verbeteringen aan intrekmogelijkheden kan gunstig zijn voor spiering omdat het diadrome visbestand als buffer kan fungeren voor sterke populatiefluctuaties*”. Ook in inspraakreactie nr. 12 van Rijkswaterstaat wordt gewezen op de noodzakelijke voorzieningen voor de passages van vissen bij de te bouwen sluizen.

de provincie Flevoland¹³. Deze op positieve effecten gerichte benadering is in het IER en onderliggende documenten vrijwel niet aan bod gekomen.

■ De Commissie adviseert in het MER de mogelijkheden van het project om bij te dragen aan de herstelopgaven voor het IJsselmeer en de Waddenzee te onderzoeken.

Robuuste ecologische verbindingszone (Noordboog)

In de Ontwerp partiële herziening van het streekplan is voorzien dat het Wieringerrandmeer deel zal uitmaken van de robuuste ecologische verbinding Noordboog. Bij besluit van GS van 28 maart jl. blijft het westelijke deel van de Noordboog vooralsnog in een verkennend stadium. Voor het oostelijk deel streeft GS er naar om de doelen van de ecologische verbinding in te passen in het planconcept van het Wieringerrandmeer.

Beschrijf in het MER de (doel)soorten en natuurdoeltypen die de definitieve inrichting van de robuuste ecologische verbinding (mede) zullen bepalen en hoe dit doorwerkt op de uiteindelijke inrichting van het Wieringerrandmeer. Beschrijf de functie van de ecologische verbinding voor de landelijke staat van instandhouding van de relevante soorten.

3.5 Landbouw

3.5.1 Toetsing van het IER

De IER geeft de hoofdlijnen van het LER goed weer. Het LER schets een realistisch beeld van de situatie waarin de landbouw zich bevindt, van de autonome ontwikkeling en van de verwachte effecten van het Wieringerrandmeer.

Het algemene beeld is dat de omstandigheden voor de landbouw autonoom slechter worden, en dat het plan die ontwikkeling versterkt¹⁴. Het plan sluit in dit opzicht niet goed aan bij het Streekplan Noord-Holland Noord, dat versterking van de landbouw nastreeft, en bij de verwachtingen die de landbouw eerder had met betrekking tot het Wieringerrandmeer.

In de MKBA wordt de vestiging van aquacultuur (intensieve visteelt) verondersteld. De LER maakt daarvan geen melding. Gegeven de doelen en uitgangspunten van het plan en de eisen die aquacultuur stelt, bijvoorbeeld ten aanzien van waterkwaliteit en infrastructuur, is dit volgens de Commissie geen realistische optie.

3.5.2 Aanbevelingen voor het MER

Waterkwaliteit en landbouw

Het is nog onduidelijk in welke mate zoute kwel zich zal voordoen en dus ook wat de effecten op de gewasgroei kunnen zijn. Onduidelijk is daarom ook of en in welke mate deze effecten, bijvoorbeeld door beregening, kunnen worden teruggedrongen. Het plan geeft ook nog niet aan hoe het wegvallen van de watervoorziening uit het Amstelmeerkanaal wordt gecompenseerd. Het voorkomen van het opstijgen van zout kwelwater tot in de wortelzone en het vol-

---

¹³ Zie ontwerp-Omgevingsplan Flevoland: buitendijkse ontwikkelingsmogelijkheden zijn juridisch onhaalbaar vanwege beschermde en kwetsbare natuur in Natura 2000-gebied IJsselmeer. De provincie wil dit doorbreken door eerst "robuuste natuur" te creëren; het Wieringerrandmeer kan hier een bijdrage aan leveren.

¹⁴ Uit inspraakreactie nr. 6 blijkt dat ook LTO-Noord en het Collectief Wieringerrandmeer tot de conclusie komen dat de omstandigheden voor de landbouw door het plan minder gunstig worden.

doende beschikbaar hebben van goed beregeningswater zijn met name belangrijk voor de lucratievere intensieve teelten als aardappelen, bloembollen en tuinbouwgewassen, die het gebrek aan mogelijkheden tot schaalvergroting kunnen compenseren en waarvan de verwerking en vermarkting voor het gebied een hoge toegevoegde waarde kunnen vertegenwoordigen.

- Beschrijf in het MER of en zo ja welke maatregelen worden getroffen om extra zoute kwel te voorkomen en om de gevolgen van zoute kwel tegen te gaan. Beschrijf hoe de watervoorziening van Wieringen en de Wieringermeer er in de toekomst uit zal zien.

Effecten op gebruiksmogelijkheden

De effecten van het plan op de gebruiksmogelijkheden van de landbouwgrond zijn slechts globaal verkend. Door veranderingen in de hydrologie en variatie in de bodemopbouw zullen de effecten van perceel tot perceel kunnen verschillen.

- Beschrijf in het MER de effecten op de groeiomstandigheden van gewassen, daar waar nodig op perceelsniveau.

Groene diensten

De Commissie adviseert bij de verdere planvorming aandacht te besteden aan mogelijkheden voor de landbouw voor het verrichten van groene diensten. Dit sluit goed aan bij de Ontwikkelingsvisie Wieringen (1996).

3.6 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

3.6.1 Toetsing van het IER

De thema's landschap en cultuurhistorie worden systematisch en consistent behandeld in de IER. Het aspect archeologie dient nog nader uitgewerkt te worden. In het IER is de gehele polder Waard-Nieuwland aangewezen als gebied voor nader archeologisch onderzoek. Juist het meer of minder ontgraven van deze polder maakt het verschil tussen de drie alternatieven. De Commissie constateert daarom dat wat betreft het aspect archeologie het alternatief Nieuwland (omdat daar de minste ontgraving plaatsvindt) beter moet scoren dan Halfland en Waterland.

Overigens wijst de Commissie er op dat zowel in de samenvatting als op p.136 van het IER een fout is geslopen in de Effectentabel t.a.v. landschap en cultuurhistorie. Het lijkt er op dat de kolommen voor Waterland en Nieuwland omgedraaid zijn.

3.6.2 Aanbevelingen voor het MER

Archeologie

In het IER wordt reeds geconstateerd dat er archeologische resten worden verwacht en dat nader onderzoek moet worden uitgevoerd voor de polder Waard-Nieuwland. In het MER moet duidelijkheid verschaft worden over de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. In een inspraakreactie van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek¹⁵ wordt aangegeven op welke manier dat onderzoek uitgevoerd zou moeten worden.

- In het MER voor het bestemmingsplan dient nader ingegaan te worden op de archeologische waarden.

---

¹⁵ Inspraakreactie nr. 8.

3.7 MKBA en financieel-economische onderbouwing

3.7.1 MKBA

De Commissie heeft bedenkingen bij een aantal posten in de MKBA en/of bij de hoogte van de berekende baten. Hier wordt hieronder op ingegaan. In bijlage 5 is een overzicht opgenomen van de maatschappelijke kosten en baten zoals ze op grond van deze opmerkingen kunnen worden geraamd.

Aquacultuur is geen onderdeel van het project

Maatschappelijke baten van de aquacultuur horen volgens de Commissie niet in de MKBA van het Wieringerrandmeer thuis, omdat de vestiging van aquacultuur niet afhankelijk is van het al dan niet doorgaan van het plan.

Daarnaast heeft de Commissie twijfels of het Wieringerrandmeer een geschikte locatie is voor aquacultuur. Op grond van inhoudelijke kennis over de vestigingseisen voor aquacultuur is het onwaarschijnlijk dat de waterkwaliteit van het Wieringerrandmeer voldoende beheersbaar is voor aquacultuur. Tevens is de nutriëntenbelasting door de aquacultuur te hoog om, bij ongezuiverde lozing, de waterkwaliteit van het Wieringerrandmeer (t.b.v. waterrecreatie en landbouw) te garanderen.

Verkeersveiligheid

De toename van de woningvoorraad met 1845 (of meer) woningen, en zijn bewoners, leidt tot een substantiële toename van het aantal verkeersbewegingen in het plangebied, zowel absoluut als relatief t.o.v. van het huidige aantal. Ook op het wegennet buiten het plangebied zal het project Wieringerrandmeer tot een merkbare toename van de verkeersintensiteiten leiden. Statistisch gezien betekent dit ook een grotere kans op ongelukken en de daarmee samenhangende maatschappelijke kosten. Voor zover de Commissie kan nagaan, zal met de geplande infrastructurele werken die deel uitmaken van het project Wieringerrandmeer de verkeersveiligheid in het meest gunstige geval op hetzelfde niveau blijven. De Commissie acht daarom het inboeken van maatschappelijke baten voor verkeersveiligheid niet onderbouwd.

Verder wijst de Commissie erop dat de voor de hand liggende verbeteringen van de verkeersveiligheid (aanleggen van rotondes of herprofilering van de kruisingen van het onderliggende wegennet met de N99) onderdeel van de autonome ontwikkeling zijn en derhalve geen maatschappelijke baten van het project zijn.

Milieubaten van de landbouw

De maatschappelijke baten als gevolg van de vermindering van de nitraat en fosfaatbelasting door de landbouw ziet de Commissie als autonome ontwikkeling en kunnen daarom niet als maatschappelijke baten van het project worden gezien.

De Commissie acht de implementatie van de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn in het Nederlandse mestbeleid zodanig, dat aan de daarin geformuleerde milieukwaliteitseisen met betrekking tot nitraat en fosfaat in resp. 2009 en 2015 wordt voldaan. Dat betekent dat milieukundig gezien er dan geen maatschappelijke baten ontstaan wanneer de landbouwproductie wordt beëindigd. Verder is de Commissie van mening dat afspraken tussen Nederland en de Europese Unie over monitoring en evaluatie van het mestbeleid en de sancties die hierbij horen voldoende garanties biedt voor het realiseren van de beleidsdoelen op de afgesproken termijn.

Dubbeltelling waardestijging woningen en maatschappelijke baten van recreatie

De Commissie is van mening dat er sprake is van een dubbeltelling bij verschillende posten. De waardestijging van de woningen in het project Wieringerrandmeer kunnen als een maatschappelijke baat worden aangemerkt. Deze waardestijging hangt samen met de verbetering van de leefomgevingskwaliteit. Hieronder vallen de vergroting van de recreatiemogelijkheden (vis- vaar- en zwemrecreatie) de verbetering van de belevingswaarde van natuur en landschap, etc voor bewoners en bezoekers. Een deel van deze maatschappelijke baten worden in de gepresenteerde MKBA nu ook als aparte post opgevoerd. Hierdoor ontstaat naar het oordeel van de Commissie een dubbeltelling.

Verder wijst de Commissie er op dat naarmate in de exploitatie-opzet de geraamde opbrengst uit de verkoop van de grond en woningen naar boven wordt bijgesteld, de kans dat de waardestijging van de woningen zich ook daadwerkelijk voordoet, afneemt.

Discontovoet

De Commissie acht het voor het project Wieringerrandmeer gewenst om in de MKBA een discontovoet van 7% te gebruiken. De Commissie verwijst hierbij naar het kabinetstandpunt naar aanleiding van de adviezen van de Commissie Risicowaardering¹⁶.

In de MKBA wordt nu naast de hoofdberekening met een 4% discontovoet weliswaar een gevoeligheidsanalyse gepresenteerd met een discontovoet van 7%, maar deze 7% is dan alleen toegepast op de commerciële kosten en baten. De maatschappelijke kosten en baten worden berekend met een discontovoet van 4%. De Commissie ziet hiervoor geen argumenten.

De Commissie is van mening dat de aard van het project bepalend dient te zijn voor de keuze van de discontovoet. De realisatie van de maatschappelijke baten wordt immers beïnvloed door de risico's die met het project samenhangen. De Commissie is van mening dat de brief van de Minister van Financiën hierover duidelijke aanbevelingen geeft.

Het gebruik van een discontovoet van 7% op de commerciële kosten en baten heeft, zoals in de MKBA (pag. 14) wordt opgemerkt, geen effect op het saldo. Dit komt, omdat deze kosten en baten per fase in grote lijnen met elkaar in evenwicht zijn. Voor de overige maatschappelijke baten heeft het toepassen van een discontovoet van 7% echter wel een substantieel effect op het saldo.

Overige opmerkingen

Tenslotte heeft de Commissie nog een aantal opmerkingen over de uitgevoerde MKBA die niet van invloed zijn op het saldo van kosten en baten.

Alternatief Nieuwland ontbreekt

De Commissie signaleert dat het Alternatief Nieuwland niet is uitgewerkt in de MKBA. Hoewel de drie alternatieven in de omvang van maatschappelijke kosten en baten relatief weinig van elkaar verschillen is het een belangrijke

¹⁶ Betreft Kabinetstandpunt (november 2003) n.a.v. onderzoek Commissie Risicowaardering. Belangrijkste conclusie: De Commissie (Risicowaardering) is van mening dat projecten tegen 4% verdisconteerd mogen worden als de projectrisico's in de kosten- en batenramingen meegenomen zijn. Als de risico's niet in de ramingen zijn meegenomen, dient een projectspecifieke risico-opslag gehanteerd te worden. De projectspecifieke risico-opslag is de prijs van het macro-economisch risico en geeft dus de mate aan waarin een project gevoelig is voor economische schokken. Dit verschilt van project tot project. Voor het bepalen van de projectspecifieke risico-opslag dient zoveel mogelijk van marktprijzen gebruik te worden gemaakt. Wanneer een projectspecifieke risico-opslag niet berekend kan worden, wordt een algemene risicopremie van 3% aanbevolen, zodat de discontovoet 7% wordt.

regel in alle planvormingsprocessen om in de IER, SMB en MKBA consequent dezelfde alternatieven met elkaar te vergelijken.

Hoge baten van fijn- stofreductie

De Commissie signaleert dat de maatschappelijke baten voor het afvangen van fijn stof en de daarmee samenhangende verbetering van de luchtkwaliteit tot een hoge batenpost leidt. Het is de vraag of in het onderhavige gebied, met een zeer goede luchtkwaliteit, deze baten ook daadwerkelijk zullen optreden. De cijfers die beschikbaar zijn om deze maatschappelijke baten te berekenen, zijn namelijk gemiddelden voor heel Nederland. Een differentiatie van deze baten naar landsdeel of provincie is met het toegenomen inzicht in de fijn-stofproblematiek vrij eenvoudig te maken. Overigens merkt de Commissie op dat de bestaande systematiek in deze MKBA juist is toegepast.

Maatschappelijke baten van natuur en landschap

De Commissie constateert dat in de MKBA geen post is opgenomen voor de maatschappelijke baten van de verbetering van de natuur- en landschapswaarden. Alleen de milieutechnische aspecten van meer bos en natuurlijke oevers zijn meegerekend, terwijl juist de verbeteringen van ecologische waarden één van de doelstellingen is.

Het is de Commissie bekend dat de berekeningsmethode voor het waarderen van natuurwaarden nog niet is uitgekristalliseerd, maar de Commissie had in deze MKBA in ieder geval duidelijke PM-posten plus een kwalitatieve beschrijving van deze waarden verwacht.

In lijn met de opmerking over dubbeltellingen (zie hierboven) zullen deze maatschappelijke baten ook voor een deel overlappen met de waardestijging van het onroerend goed.

- Het is gebruikelijk dat voor MKBA's van grote projecten een second opinion wordt uitgevoerd. Gezien de twijfels die de Commissie heeft over de uitkomst van de MKBA adviseert de Commissie ook voor de MKBA Wieringerrandmeer een second opinion te vragen, bijvoorbeeld aan het CPB.

3.7.2 Financieel-economische onderbouwing

Vanwege de risico's voor het milieu indien het project niet integraal wordt uitgevoerd of indien het project halverwege de uitvoering wordt gestaakt heeft de Commissie inzage gevraagd in de financieel-economische onderbouwing van het project. Bovendien bestaat er een relatie tussen de MKBA en de financieel-economische onderbouwing. De Commissie heeft deels mondeling¹⁷ en deels schriftelijk op hoofdlijnen inzage gekregen in deze onderbouwing. De bandbreedte van de diverse kosten en baten is gezamenlijk verkend. Hiermee is voldaan aan richtlijnen. De inzage heeft plaatsgevonden onder voorwaarde van vertrouwelijkheid, omdat het om gevoelige informatie gaat, op grond waarvan een onderhandelingsproces tussen overheids- en private partijen gaande is.

De Commissie komt op basis van de verstrekte informatie en haar eigen inschatting tot de conclusie dat de verwachte overheidsbijdrage een factor 1,5 tot 3 hoger zal zijn dan het totaal aan overheidsbijdragen en risicoafdekking waarmee tijdens het gesprek op 2 juni rekening werd gehouden. De Commissie acht de plankosten en de renteverliezen substantieel onderschat. Daar-

---

¹⁷ Tijdens een vertrouwelijk gesprek op 2 juni 2006.

naast acht de Commissie de mogelijkheid aanwezig dat niet alle kosten van het project integraal meegenomen zijn. De Commissie heeft onvoldoende inzicht in de compleetheid en omvang van de GWW-kosten om hier een oordeel over te kunnen geven.

De Commissie twijfelt of de maximale opbrengst, zoals genoemd op 2 juni, van de te ontwikkelen gronden gehaald wordt. De twijfel komt voort uit de differentiatie van het woningbouwprogramma (2/3 in het hoge segment) en het faseverschil tussen het tijdstip van de verkoop van de woningen en het moment waarop de beoogde omgevingskwaliteit (zoals de staande mastroute) bereikt wordt.

Al met al schat de Commissie de kosten-batenverhouding dusdanig anders in, dat zij meent dat de provincie een financieel risico neemt dat minstens enige tientallen miljoenen euro groter is dan daar waar de provincie thans rekening mee houdt. Vanuit het oogpunt van de gewenste milieukwaliteit en natuurontwikkeling acht de Commissie het noodzakelijk dat er voldoende zekerheden worden gevonden om ook bij tegenvallende resultaatontwikkelingen tot integrale uitvoering te kunnen komen.

■ De Commissie adviseert voor zover de directe kosten de directe opbrengsten overstijgen, harde afspraken te maken over de dekking van het voorcalculatorisch tekort. Daarnaast wordt geadviseerd ter hoogte van minimaal 10% van de omzet een risicovoorziening/garantiestelling te bewerkstelligen om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

3.8 Overige aanbevelingen voor het MER

3.8.1 **Beschrijving voorgenomen activiteit**

Beschrijf in het MER de vormgeving van het meer, de ontsluitingsstructuur, de ontgravingslocaties en de ligging van haventerreinen, jachthaven(s), woningen en bedrijventerreinen.

3.8.2 **Verkeer**

Ga in het MER in op de effecten van de inrichtings- en ontsluitingsvarianten op de verkeersveiligheid en de doorstroming. Besteed aandacht aan de mogelijkheden om sluipverkeer te voorkomen en de gevolgen van de mix van landbouw- en autoverkeer (woon-werk- en recreatief verkeer) en fietsverkeer. Besteed eveneens aandacht aan de effecten van het verkeer op de lucht- en geluidssituatie.

3.8.3 **Effecten aanlegfase**

Ga in op de effecten tijdens de aanlegfase van het meer en de ontwikkeling van de overige activiteiten. Beschrijf de mitigerende maatregelen die getroffen kunnen worden om de effecten voor de woon- en leefomgeving te beperken.

3.8.4 **Cumulatieve effecten**

In de Wieringermeer loopt een SMB traject voor het Structuurplan Wieringermeer. Hierbij zijn 5000 extra woningen voorzien in de periode tot 2020. In het IER zijn de cumulatieve effecten van mogelijke woningbouw in het noordelijk deel van de Wieringermeer niet in beschouwing genomen. Met name de

recreatiedruk op het Wieringerrandmeer en de verkeersdruk kan door deze extra bewoners toenemen. Dit kan vooral effecten hebben voor de natuur en voor de verkeersafwikkeling.

- De Commissie adviseert in het MER de cumulatieve effecten door toename van het aantal woningen in de Wieringermeer te beschouwen.

Behalve voor de woningbouwopgaven is afstemming met het Structuurplan Wieringermeer ook wenselijk in verband met de landbouwopgaven.

BIJLAGEN

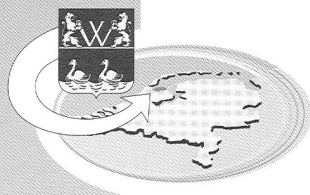
bij het toetsingsadvies over het Integrale Effectrapport
Wieringerrandmeer

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 april 2006 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gemeente Wieringen

Aan Commissie voor de mer
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Hippolytushoef: 25 april 2006
Verzonden op: 26 APR 2006
Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: MKe/db/2250
Bijlage:
Afschrift aan:
Beh. ambtenaar: M.N.J. Kerssens
Doorkiesnummer: 594380
Onderwerp: IER Wieringerrandmeer

	Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekomen:	27 APR. 2006
nummer:	1619-125
dossier:	BR
kopie naar:	gl

Geachte mevrouw, heer,

Op 10 april jl. hebben de raden van de gemeenten Wieringermeer en Wieringen alsmede Gedeputeerde Staten van Noord-Holland besloten dat de inhoud van de Integrale Effect Rapportage voor het Wieringerrandmeer aanvaardbaar is. U heeft inmiddels een aantal exemplaren ter bestudering ontvangen.

Het Integraal Effectrapport Wieringerrandmeer bevat informatie over de effecten van de realisering van Wieringerrandmeer op milieu, landschap, de waterhuishouding, de landbouw en de maatschappelijke kosten en baten. Het IER hebben de gemeenten en de provincie betrokken bij hun besluitvorming over het ontwerp van het Intergemeentelijk Structuurplan en de partiële herziening van het Streekplan.

Wij verzoeken u ons, mede namens de gemeente Wieringermeer en de provincie Noord-Holland, bij voorkeur voor 19 juli 2006 uw zienswijze op de Integrale Effectrapportage Wieringerrandmeer bekend te maken. U kunt uw reactie sturen naar het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wieringen, Postbus 1, 1777 ZG in Hippolytushoef.

Postadres:
Postbus 1
1777 ZG
Hippolytushoef

Bezoekadres:
Elft 15
1777 AC
Hippolytushoef

Telefoon:
(0227) 59 43 00

Fax:
(0227) 59 43 43

Internet adres:
<http://www.wieringen.nl>

E-mail adres:
gem.wieringen@wieringen.nl

Bankrelatie:
Postbank 40919
BNG 28.50.09.516

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Wieringen,

Secretaris,
Drs. J. Wittink

Wvd. burgemeester,

M.J.P. van Kampen-Nouwen

BIJLAGE 2

Kennisgeving van het IER in Staatscourant nr.74 d.d. 13 april 2006

Kennisgeving

Ontwerp partiële herziening Wieringermeer van het
Streekplan Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord
Ontwerp Intergemeentelijk Structuurplan Wieringermeer
 Integraal Effectrapport Wieringermeer

De provincie Noord-Holland en de gemeenten Wieringen en Wieringermeer werken samen aan de ruimtelijke realisering van het project Wieringermeer.
Op 28 maart 2006 hebben de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Wieringen en Wieringermeer het ontwerp Intergemeentelijk Structuurplan Wieringermeer vastgesteld.
Op 4 april 2006 hebben Gedeputeerde Staten van Noord-Holland de ontwerp partiële herziening Wieringermeer vastgesteld.
Gelijktijdig hebben de colleges het Integraal Milieu Effectrapport aangevaard.

De ontwerp partiële herziening maakt de realisering van het Wieringermeer en daarmee samenhangende deelprojecten mogelijk. Daartoe worden gebieden die thans in het Streekplan Noord-Holland Noord zijn aangegeven als uitsluitingsgebied geheel of gedeeltelijk omgezet in zoekgebied.
Het betreft:
1. de provinciale ecologische hoofdstructuur;
2. de omvang van het stiltegebied;
3. het vervallen van de status groene waarden en open ruimte;
4. het gebied met de status aardkundig monument in de omgeving van Den Oever en Hippolytushoef (ten behoeve van de functie wonen);
5. het gebied met de status aardkundig monument in de omgeving van de oostelijke oever van het Amstelmeer (ten behoeve van de mogelijke functie verblijfsrecreatie).

In het ontwerp van het Intergemeentelijk Structuurplan worden de hoofdlijnen van het Wieringermeerplan uiteengezet. Op veel onderdelen moet het plan nog worden uitgewerkt. Het plangebied omvat in de gemeente Wieringen de polder Waard-Nieuwland en gebieden bij Hippolytushoef en Den Oever, waar in de toekomst mogelijk woningbouw zal plaatsvinden. In de gemeente Wieringermeer omvat het plangebied het gebied van het Amstelmeer tot en met het Robbenoordbos en de Zuiderhaven. De belangrijkste elementen van het plan zijn:
1. de aanleg van een meer van ruim 600 - 900 hectare aan de zuidrand van Wieringen. Dit meer krijgt een sterke

recreatieve én natuurfunctie en biedt daarnaast de mogelijkheid van vrachtovervoer over water;
2. een hoge waterkwaliteit die aansluit bij de beoogde recreatieve- en natuurfunctie;
3. de bouw van maximaal 1.845 woningen voor permanente en recreatieve bewoning in woongebieden met een landelijke uitstraling (woningdichtheid overwegend 5 à 10 woningen per hectare), deels op eilanden in het meer en deels in de polder Waard-Nieuwland;
4. realisatie van een droge ecologische verbinding aan de zuidkant van het meer en een natte ecologische verbinding langs de Wierdijk en via de vooevers van het nieuwe meer. Deze verbindingen zijn onderdeel van de zogenoemde Noordboog, de ecologische verbinding tussen IJsselmeer en Noorderzee;
5. realisatie van nieuwe mogelijkheden voor dag- en verblijfsrecreatie door de bouw van recreatie-woningen en de aanleg van stranden, voet-, fiets- en ruiterspaden, nieuwe natuur en dagrecreatieve voorzieningen;
6. realisatie van bedrijfssterreinen voor watersportgebonden bedrijvigheid, deels op nieuwe locaties (naabij de Zuiderhaven), deels in aansluiting op bestaand terrein (De Haukes).

Het Integraal Effectrapport Wieringermeer (IER) bevat informatie over de effecten van de realisering van het Wieringermeer op milieu, landschap, waterhuishouding, landbouw en maatschappelijke kosten en baten. Gemeenten en provincie hebben het IER betrokken hebben bij hun besluitvorming.

Tervisielegging

U kunt de documenten vanaf 18 april 2006 gedurende zes weken tot (30 mei 2006) inzien tijdens kantooruren op onderstaande locaties:
- gemeentehuis Wieringermeer, sectie bouwen, ruimte en milieu, Loggerplein 1 te Wieringerwerf;
- gemeentehuis Wieringen, afdeling grondgebiedzaken, Elft 15 te Hippolytushoef;
- bedrijfsbibliotheek van de provincie Noord-Holland, Paviljoenslaan 5 te Haarlem (geopend van 8.30-16.30 uur).
Op verzoek kunnen de documenten ook buiten de kantooruren ingezien worden.

Indienen van schriftelijke of mondelinge zienswijzen

Gedurende de termijn van tervisielegging kan een ieder schriftelijk of mondeling zienswijzen indienen bij Provinciale Staten en de gemeenteraden van Wieringen en Wieringermeer. U kunt uw zienswijzen richten aan het centrale postadres:
Provinciale Staten van Noord-Holland en/of de gemeenteraden van Wieringen en Wieringermeer
T.a.v. van mevrouw G. van Deutekom
Postbus 1
1777 ZG Hippolytushoef

De in te dienen bedenkingen/zienswijzen dienen ten minste te bevatten:
- uw naam en adres en (indien mogelijk) uw e-mailadres;
- de datum waarop u de bedenkingen verstuurt;
- de vermelding van het document en het onderdeel daarvan waartegen u bedenkingen heeft;
- de redenen waarom bedenkingen bestaan;
- ondertekening.
Voor het indienen van mondelinge zienswijzen dient u een afspraak maken. U kunt hiertoe contact opnemen met mevrouw G. van Deutekom, medewerkster van de afdeling grondgebiedzaken van de gemeente Wieringen. Zij is telefonisch bereikbaar op nummer 0227-594381.

Gedachtewisseling met leden van Provinciale Staten en leden van de gemeenteraden van Wieringen en Wieringermeer

De indieners van zienswijzen worden in de gelegenheid gesteld tot een gedachtewisseling met leden van Provinciale Staten en de gemeenteraden van Wieringen en Wieringermeer. Datum, tijdstip en locatie van deze gedachtewisseling zal nog worden bekendgemaakt. De indieners van bedenkingen of zienswijzen kunnen deze mondeling toelichten. U wordt verzocht in uw zienswijze aan te geven of u aan deze gedachtewisseling wenst deel te nemen. De gedachtewisseling wordt voorafgegaan door een hoorzitting over de Integrale Effectrapportage. Dit is een gedachtewisseling met de opstellers van het Integraal Effectrapport.

Verdere procedure

De zienswijzen worden betrokken bij de vaststelling van de streekplanherziening door Provinciale Staten en bij de vaststelling van het Intergemeentelijk Structuurplan door de gemeenteraden van Wieringen en Wieringermeer. Deze besluitvorming zal uiteindelijk in september 2006 plaatsvinden. Uw zienswijzen die betrekking hebben op het Integraal Effectrapport worden toegezonden aan de Commissie voor de milieueffectrapportage te Utrecht. Deze commissie zal uw zienswijzen betrekken bij het opstellen van het Toetsingsadvies over de IER. Dit toetsingsadvies wordt eveneens betrokken bij de besluitvorming door de gemeenteraden en Provinciale Staten.

Meer informatie

U kunt een exemplaar van de documenten tegen kostprijs bestellen bij het servicepunt van de provincie Noord-Holland, tel: 023 514 42 45. U kunt nadere inlichtingen over de inhoud en de procedure verkrijgen bij:
- mevrouw G. van Deutekom, tel.: 0227-594 382 (Intergemeentelijk Structuurplan, gemeente Wieringen en Wieringermeer);
- de heer P.G.J.M. Veldhuis, tel.: 023-514 33 23 (Streekplanherziening, Provincie Noord-Holland).
Informatie over het project en de plandocumenten zijn ook op internet te vinden onder www.noord-holland.nl en www.wieringermeer.nl.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van burgemeester en wethouders van de gemeenten Wieringen (coördinerend) en Wieringermeer en Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van Wieringen (coördinerend), Gemeenteraad van Wieringermeer en Provinciale Staten van Noord-Holland

Besluit: Herziening streekplan (provincie Noord-Holland) en vaststelling Inter gemeentelijk structuurplan (gemeenten Wieringen en Wieringermeer)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: n.v.t.

Activiteit:

De gemeenten Wieringermeer en Wieringen, alsmede de Provincie Noord-Holland, willen het gebied op de grens van de beide gemeenten herontwikkelen. Het voornemen is om een randmeer aan te leggen, waarmee het oorspronkelijke eilandkarakter van Wieringen hersteld wordt. Daarnaast is er sprake van versterking van de Ecologische Hoofdstructuur, de bouw van ruim 1845¹⁸ woningen (voor permanente en recreatieve bewoning), de aanleg van een recreatiegebied en de aanleg van watersport gebonden bedrijventerreinen. Voor de realisatie van de plannen wordt samengewerkt met het consortium Lago Wirense. De realisatie vindt plaats in vier fasen over een periode van ongeveer 25 jaar.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 17 juni 2005
richtlijnenadvies uitgebracht: 7 oktober 2005
richtlijnen vastgesteld: 10 januari 2006
kennisgeving milieurapport: 13 april 2006
toetsingsadvies uitgebracht: 20 juli 2006

Bijzonderheden:

Omdat beide plannen het kader vormen voor latere (m.e.r.)-plichtige besluiten en er een passende beoordeling nodig is (vanwege mogelijke gevolgen voor de nabij gelegen Natura-2000 gebieden), moet voor deze plannen Strategische Milieubeoordeling (SMB) plaatsvinden. Er is voor gekozen om een Integraal Effectrapport (IER) op te stellen, dat dient als milieurapport. Het IER bevat behalve de informatie op grond van de SMB, tevens een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) en een Landbouweffectrapport (LER).

Tijdens de toetsing heeft de Commissie mondeling nadere toelichting gekregen over de MKBA en de financieel-economische onderbouwing van het project. Vanwege de risico's voor het milieu indien het project niet integraal wordt uitgevoerd of indien het project halverwege de uitvoering wordt gestaakt heeft de Commissie inzage gevraagd in de financieel-economische onderbouwing van het project. Bovendien bestaat er een relatie tussen de MKBA en de financieel-economische onderbouwing. De Commissie heeft deels mondeling en deels schriftelijk op hoofdlijnen inzage gekregen in deze onderbouwing. De

---

¹⁸ Het IER gaat uit van 1800 woningen, inmiddels wordt echter uitgegaan van ca. 2100 woningen.

inzage heeft plaatsgevonden onder voorwaarde van vertrouwelijkheid, omdat het om gevoelige informatie gaat, op grond waarvan een onderhandelingsproces tussen overheids- en private partijen gaande is.

De Commissie is van oordeel dat de essentiële milieu-informatie in het IER en de onderliggende stukken aanwezig is om besluiten te nemen over de streekplanwijziging en het ISP. Nog ontbrekende informatie kan opgenomen worden in het nu volgende MER.

Een belangrijke bevinding uit het IER is dat de waterkwaliteit als gevolg van autonome ontwikkelingen en het plan zodanig verandert dat een eerder geformuleerde doelstelling, namelijk verbeteren van de kwaliteit van het gebied voor de landbouw, niet gerealiseerd worden.

Het IER wijst uit dat er hoogstwaarschijnlijk geen significant negatieve effecten voor de omliggende Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer te verwachten zijn. Het project biedt juist goede kansen voor natuurontwikkeling en landschapsontwikkeling, die in dit stadium nog nauwelijks zijn uitgewerkt. Met name voor de ecologie en de herstelopgaven van het IJsselmeer kan het plan van grote betekenis zijn.

De MKBA bevat volgens de Commissie belangrijke tekortkomingen waardoor het resultaat ruim €100 miljoen lager uitvalt. Daarnaast verwacht de Commissie vanuit de financieel-economische onderbouwing dat de financiële bijdrage van de provincie een factor 1,5 tot 3 (minstens enkele tientallen miljoenen) hoger zal moeten zijn dan waar nu rekening mee wordt gehouden.

Samenstelling van de werkgroep:

dr.ir. F.H.M. Aarts
ir. P. Janse
ir. A.J.G. van der Maarel
ir. E. Mackay
ing. R.L. Vogel
ing. F. Voigt
prof.dr.ir. H.J. de Vriend
ir. A. van der Velden (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

ir. J.M. Bremmer

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20060523	ARAG Rechtsbijstand, namens C. Gouda en M.D. Bosma	Hippolytushoef	20060524
2.	20060515	Firma R.P. Rotgans en zonen	Hippolytushoef	20060524
3.	20060518	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Purmerend	20060524
4.	20060518	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Purmerend	20060524
5.	20060518	Firma R.P. Rotgans en zonen	Hippolytushoef	20060524
6.	20060530	LTO Noord, afdeling Wieringerland en het Collectief Wieringerrandmeer	Haarlem	20060530
7.	20060528	Stichting Landschapszorg Wieringen	Hippolytushoef	20060530
8.	20060524	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	20060530
9.	20060524	ARAG Rechtsbijstand namens Vereniging Haukes in Zicht	Westerland	20060530
10.	20060530	Milieufederatie Noord-Holland	Zaandam	20060530
11.	20060426	Gemeente Den Helder	Den Helder	20060531
12.	20060601	Rijkswaterstaat Noord-Holland	Haarlem	20060601
13.	20060526	Vereniging Haukes-in-zicht	Westerland	20060607
14.	20060531	Rijksdienst voor de Monumentenzorg	Zeist	20060607
15.	20060530	R.J. de Graaf	Den Helder	20060607
16.	20060522	C. de Bruijn	Slootdorp	20060613

Bijlage 5

Herziene posten MKBA

Fysiek effect	Bedrag in MKBA (in € mln NCW)	Opmerking Commissie	Verandering t.o.v. MKBA (in € mln NCW)	Saldo volgens Commissie
Saldo MKBA (Waterland)	152*			
Verkoop grond en woningen minus kosten	Kosten 404* Opbrengsten 417*	Correctie om maatschappelijke baten los van de commerciële kosten en baten te kunnen beoordelen	-13	
Aquacultuur	40	Geen onderdeel van project	-40	
Verkeersveiligheid	17,5	Niet aangetoonde verbetering en deels autonome ontwikkeling	-17,5	
Milieubaten landbouw	7	Autonome ontwikkeling	-7	
Dubbeltelling consumentensurplus woningen en verbetering kwaliteit leefomgeving	44	Baten van vis- en zwemrecreatie overlappen deels met consumentensurplus (aanname 50% van vis- en zwemrecreatiebaten is tevens consumentensurplus voor de nieuwe bewoners)	-8 - 3 _____	
Op basis van 4% discontovoet voor berekening van maatschappelijke kosten en baten.		Aangepast saldo maatschappelijke baten	- 88,5	63,5
Discontovoet 7% i.p.v. 4% voor berekening van maatschappelijke kosten en baten		Uitgaande van een gelijke verdeling van de baten over de tijd.		Ca. 42 mln

* MKBA p.12 tabel 4.1.1

Toetsingsadvies over het Integrale Effectrapport Wieringerrandmeer

De gemeenten Wieringermeer en Wieringen, en de Provincie Noord-Holland, willen het gebied op de grens van de beide gemeenten herontwikkelen. Hoofddoel is om het sociaal economische klimaat te verbeteren. Het voornemen is om een randmeer aan te leggen, waarmee het oorspronkelijke eilandkarakter van Wieringen hersteld wordt. Daarnaast is er sprake van versterking van de Ecologische Hoofdstructuur, de bouw van 1800 of meer woningen (voor permanente en recreatieve bewoning), de aanleg van een recreatiegebied en de aanleg van watersport gebonden bedrijventerreinen.

Het IER dient als onderbouwend document voor de besluitvorming over de streekplanherziening die het Wieringerrandmeer mogelijk moet maken en voor het Intergemeentelijke Structuurplan.

ISBN-10: 90-421-1868-7

ISBN-13: 978-90-421-1868-3